

Posudek na diplomovou práci Bc. Jany Jakubské, Z dějin lesního družstevnictví v českých zemích. Lesní družstvo obcí v Příbyslavi (1930-1959). Praha 2024, 228s.

Jako téma své diplomové práce si kol. Jana Jakubská zvolila pozoruhodný méně známý segment z poměrně širokého spektra českého agrárního družstevnictví. Jedná se o lesní družstevnictví s konkretizací badatelského pole na Lesní družstvo obcí se sídlem v Příbyslavi u Havlíčkova \brodu, jež se od třicátých let 20. století stalo jedním z největších a nejúspěšnějších společenstev tohoto typu v českých zemích.

Po „mottu“, jímž je heslovité definiční vyjádření vynikajícího lesnického odborníka své doby a propagátora lesnického družstevnictví Jana Friče následují klasické vstupní kapitoly. Nejprve přichází úvod s vymezením tématu, představením cílů výzkumu a struktury textu. Následně je podán rozbor pramenů a literatury svědčící o kvalitní a hluboké heuristice zaměřené především na archivní prameny, z nichž autorka komplexně čerpala s doplněním o prameny tištěné a dobový periodický tisk. Široký záběr má rovněž literatura orientovaná na oddíly lesní družstevnictví obecněji a Lesnické družstvo Příbyslav, lesnictví a družstevnictví jako takové, agrární a hospodářské dějiny a region Příbyslavska. Bc. Jakubská zde prokázala adekvátní znalost současného stavu poznání zkoumané problematiky. Připomínku mám pouze ke skutečnosti, že jde v podstatě o výčet publikačních počinů. Spíše bych si však přál, aby se soustředila na zásadnější práce (přehled obsahuje seznam literatury) a při jejich posuzování byla více kritická. Pozitivně hodnotím kapitolu o metodologických východiscích a pojmech, kde zejména ujasnění pojmů a jejich představení čtenáři má nepochybnou závažnost. Škoda jen, že její součástí nejsou také metody historické práce, které diplomantka při zkoumání dané problematiky použila.

První částí vlastního textu je náležitě rozsáhlá (cca jeho pětina) kapitola věnovaná nástinu vývoje a organizace lesního družstevnictví v českých zemích od počátku utváření svépomocného družstevního hnutí na našem teritoriu, přes zásadnější mezníky vývoje lesního hospodářství v době formování idejí lesního družstevnictví, přes jejich rozvíjení do praktičtější podoby až po lesní družstevnictví v období první Československé republiky. Právě na vývoj tohoto fenoménu v ČSR v letech 1918-1938 položila autorka hlavní důraz, včetně stručného představení legislativy, organizace družstevnictví a jeho typologické klasifikace pro agrární oblast u dvou význačných badatelů (Antonína Kubačáka a Václava Průchy). Bylo by však vhodné, aby J. Jakubská uvedla, ke které z nich se přiklání, případně

přišla s vyargumentovaným vlastním pojetím. Stranou jejího zájmu pak nezůstala ani lesní reforma v rámci první československé pozemkové reformy, již nahlíží optikou lesního družstevnictví, přičemž výklad je završen uvedením stěžejních momentů oklešťování autonomie lesního družstevnictví po roce 1938.

Přímo in medias res studované tematiky diplomantka vstoupila ve druhé zcela zásadní a logicky nejpřínosnější části své písemné atestace, a to v kapitole o lesním družstvu v Příbyslavi. Ta začíná vymezením zdejšího regionu, naznačením jeho osídlení, vlastnických vztahů, lesního bohatství a hospodářských poměrů. Dále je uváděn správní vývoj Příbyslavska v 19. a v první polovině 20. století koncentrovaný zejména na velkostatky a jejich pozemkovou držbu. Instruktivní náčrt dotvářejí údaje o zdejší správě lesů, podobě lesních porostů, lesním personálu aj. Následně jsou vylíčeny okolnosti vzniku Lesního družstva Příbyslav, především realizace lesní pozemkové reformy na velkostatku Zámek Žďár, včetně zevrubných informací o projednávání této záležitosti či přímých i nepřímých zásahů regionálních politických a dalších osobností. Důležité zde bylo ustavení Svazu obcí pro lesní reformu na velkostatku Žďár a vznik Akčního výboru pro zřízení vlastního družstva, který svaz zastupoval vůči Státnímu pozemkovému úřadu. Po nelehkých peripetiích se Lesní družstvo v Příbyslavi nakonec zřídit podařilo, přičemž doladování právních otázek bylo ještě „během na delší trať“.

Počátky existence a hospodaření Lesního družstva Příbyslav nebyly rozhodně jednoduché a je třeba vyzvednout analytické úsilí autorky při jejich rozplétání. Obdobně je tomu v pojednání o vývoji a konsolidaci příbyslavského lesního družstva v prvním decenniu jeho trvání v toku výkladu orientovaného nejprve na územní a organizační schéma družstva (členy mohly být výhradně právnické osoby, tedy obce a osady), dále na jeho zaměstnance, kdy systemizace pracovních míst odpovídala internímu služebnímu řádu, na užívané účetní mechanismy, jeho podnikatelské strategie i mimořádné aktivity při sanaci škod po kalamitách v letech 1930-1936. Partie o hospodaření podniku doplnily stručné informace o myslivosti, rybničním hospodaření a osvětové činnosti. Chronologickým uzavřením pasáží o vývoji Lesního družstva v Příbyslavi jsou subkapitoly o jeho správě za německé okupace, o zápasu, jenž byl sveden proti jeho zestátnění po roce 1945, exkurz o písemnostech družstva a stručné životopisy významných lesníků Jaroslava Bezpálce a Jana Friče, kteří na činnosti podnikatelského subjektu měli významný podíl.

Celý text završuje promyšlený závěr shrnující zjištěné poznatky ve dvou tematických okruzích, tj. nastínění zásadních rysů lesního družstevnictví na území českých zemí a představení geneze a vývoje Lesního družstva Příbyslav v periodických sekvencích se zhodnocením zlomových bodů a jejich začleněním do širšího kontextu. Adekvátním doplněním díla je rozsáhlý seznam pramenů a literatury, seznam zkratek, tabulek, grafů, zajímavé obrazové přílohy a také jmenný a místní rejstřík.

Diplomová práce Bc. Jany Jakubské je zdařilým přínosem ke studiu zkoumané problematiky lesního družstevnictví v Čechách a na Moravě. Je původní, postavená na primárních zdrojích a vybavená patřičným vědeckým aparátem. Plně odpovídá požadavkům kladeným na tento typ atestace na Katedře pomocných věd historických a archivního studia Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Vzhledem ke všem uvedeným skutečnostem ji navrhuji hodnotiti jako výbornou.

V Praze, 15. ledna 2024

Doc. PhDr. Jiří Šouša, CSc.